УДК 23/28:140.8
DOI https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.40

Шуба Наталія Ігорівна,
аспірант кафедри культурології та філософії культури
Навчально-наукового інституту гуманітарних наук
Національного університету «Одеська політехніка»
orcid.org/0009-0002-9257-4935
nata.igorevna@yahoo.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕЛІГІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ПРОЯВИ ЕСХАТОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ

У статті досліджено місце релігійного світогляду в сучасному світі, надано стислу характеристику витоків християнства й важливих моментів його становлення. Проаналізовано трансформацію релігійного світогляду на прикладі християнства. Простежується зв'язок між історичними подіями: занепадом Римської імперії, християнізацією Європи, зміною онтологічних і аксіологічних уявлень – і формуванням нової культури, у якій історія набула смислу як поле боротьби добра і зла, а час – морального виміру.

Досліджено вплив християнської есхатології на формування світогляду європейської цивілізації, від епохи пізньої Античності до сучасності. Акцентовано увагу на тому, як релігійна ідея кінця світу – від апокаліптичного очікування перших християн до філософських переосмислень у працях Орігена й Августина – перетворилася на світоглядну парадигму, що сформувала образ історії як лінійного руху до остаточної мети. Особливу увагу приділено трансформації есхатологічної свідомості у світську ідеологію.

Проаналізовано сучасні прояви есхатологічної свідомості, що зберігається навіть у секулярному світі: тривожні очікування глобальних катастроф, екологічних колапсів і технологічного «кінця історії» подано як симптом повернення есхатологічного мислення в нових формах. Продемонстровано, як у цифрову добу соціальні мережі та YouTube стають інфоприводами для відродження й розповсюдження містичних пророцтв. Підкреслено, що релігія в цьому випадку більше виступає як інфопривід. Акцентовано увагу щодо взаємодії віри й містицизму в умовах глобальних потрясінь і наведено приклади.

Наприкінці статті робиться висновок про місце, яке посідає релігія у світогляді людини XXI століття.

Ключові слова: релігійний світогляд, християнство, містицизм, есхатологічна свідомість, апокаліпсис, пророцтва.

Shuba Nataliia,
Postgraduate Student at the Department of Cultural Studies
and Philosophy of Culture Educational and Scientific
Institute of Humanities of the Odessa Polytechnic State University
orcid.org/0009-0002-9257-4935
nata.igorevna@yahoo.com

TRANSFORMATION OF RELIGIOUS WORLDVIEW IN THE MODERN WORLD: MANIFESTATIONS OF ESCHATOLOGICAL CONSCIOUSNESS

The article explores the place of the religious worldview in the modern world, provides a brief description of the origins of Christianity and important moments of its formation. The transformation of the religious worldview is analyzed using the example of Christianity. The article traces the connection between historical events – the fall of the Roman Empire, the Christianization of Europe, the change of ontological and axiological views – and the formation of a new culture, in which history acquired meaning as a field of struggle between good and evil, and time – a moral dimension.

The influence of Christian eschatology on the formation of the worldview of European civilization is studied, starting from the era of Late Antiquity and ending with modern times. Attention is focused on how the religious idea of the end of the world – from the apocalyptic expectation of the first Christians to the philosophical reinterpretations in the works of Origen and Augustine – turned into a worldview paradigm that formed the image of history as a linear movement toward a final goal. Particular attention is paid to the transformation of eschatological consciousness into secular ideology.

Modern manifestations of eschatological consciousness are analyzed, which persist even in a secular world: anxious expectations of global catastrophes, ecological collapses, and a technological "end of history" are presented as a symptom of the return of eschatological thinking in new forms. It is shown how, in the digital age, social networks and YouTube become informational triggers for the revival and dissemination of mystical prophecies. It is emphasized that religion in this case acts more as an informational pretext. Attention is focused on the interaction of faith and mysticism in conditions of global upheaval, and examples are provided.

At the end of the article, a conclusion is made about the place that religion occupies in the worldview of a person of the 21st century.

Key words: Religious worldview, Christianity, mysticism, eschatological consciousness, apocalypse, prophecies.

Актуальність дослідження. Релігія завжди була важливим складником людського буття. Вона формувала наші вчинки, впливала на мислення й породжувала як надію, так і страх. Дехто відчуває її силу особливо гостро в сучасному світі, інші ж сприймають радше як культурний чи соціальний феномен. Але те, що часто релігія впливає на формування нашого світогляду, – це аксіома.

Тому **метою наукової статті** є усвідомлення, яке місце релігія посідає сьогодні у світі. Для цього варто звернутися до її витоків і водночас проаналізувати сучасні історичні події, зокрема прогнози про кінець світу, що набули нової сили після смерті Папи Франциска, відкриваючи перед нами взаємодію віри й містицизму в умовах глобальних потрясінь.

Аналіз трансформації релігійного світогляду на прикладі християнства й буде предметом аналізу наукової розвідки.

Методологія дослідження. У статті застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує історико-філософський, герменевтичний і компаративний методи. Історико-філософський аналіз дає змогу простежити розвиток релігії та есхатологічних ідей у контексті філософської традиції. Герменевтичний метод використано для інтерпретації ключових текстів християнської традиції (передусім апокаліптичних) та осмислення їх символічного й екзистенційного змісту. Застосування компаративного методу дає можливість зіставити релігійні та секулярні форми есхатології, виявити спадкоємність між ними. Аналіз сучасних феноменів (екологічна тривога, апокаліптичні наративи, футурологія) проводиться з позицій філософської антропології, що допомагає висвітлити сталість есхатологічної структури свідомості в зміненому світоглядному контексті.

Аналіз наукових досліджень. Досліджуються ідеї філософа Орігена, який спробував систематизувати християнські догмати та на їх основі розробити вчення про людину; ідеї Августина Блаженного про взаємовідносини церкви і світської влади, а також ідею поєднання містичного пізнання й раціонального мислення.

Також використано матеріали щодо аналізу есхатології як процесу, що впливає на формування світогляду людини за часів існування християнства, які надані українськими дослідниками Т. В. Розовою, Е. І. Мартинюком, О. Е. Никитченко в статті «Актуалізація есхатології: ідеї «Спасителя» та «Антихриста» в умовах сучасної війни» (2023 рік).

Наведено дані з популярних сучасних медіа (Euronews, «Главред», «РБК-Україна»), які посилаються на «Пророцтво святого архієпископа Малахія», а також розглянуто нібито «пророчі» передбачення телесеріалу «Сімпсони», які є популярними в інформаційних мережах.

Виклад основного матеріалу. Почнемо з витоків християнства. Наприкінці I ст. до н.е. в римському суспільстві відбуваються світоглядні зміни, пов'язані з утвердженням ідеї богообраності та особливої місії римської держави, що призвело до посилення політики експансіонізму Риму; з поширенням геополітичної ідеї; із заміною республіканської форми правління на імперію та перетворенням вільних римських громадян на підданих імператора. З часів Октавіана Августа Римська держава перетворилася на імперію, яка включала землі Північної Африки, більшу частину Західної, Південної, Південно-Східної Європи, Східне Середземномор'я до Вірменії та Євфрату. Потрібно підкреслити, що кордони між римськими провінціями були знищені. Римська імперія захопила великі за обсягом території й підкорила народи, запровадила там римський політичний устрій, систему управління та римську судову систему. Отже, під впливом

політичних змін і з розширенням території відбувається також й еволюція релігійного світогляду римлян, для якого були характерними збереження культу дванадцяти головних римських богів і поява культу східних народів – культ Кібелли, Ізіди, мітраїзм, орфізм. Це призвело до поширення містичних ідей і віри в астрологічні передбачення тощо. Відомо, що, незважаючи на те що минуло вже не одне століття, люди в сучасному світі й сьогодні вірять у містичні ідеї, пророцтва й звертаються за допомогою до астрологів.

Повертаючись до історії виникнення християнства, можна сказати, що постійні війни, які вів Рим, спричинили погіршення економічного й соціального стану римського суспільства, що призвело до глибокої кризи, а це, у свою чергу, значною мірою вплинуло на формування почуття незахищеності й самотності, розчарування в старих богах і прагнення такого бога, який став би рятівником і захисником людини, створив би світ, у якому б панували милосердя, справедливість і любов до ближнього. Певною мірою такі сподівання відповідали ідеалам античних філософів. У цей період на території Римської імперії в суспільстві й державі виникли умови для формування такої нової релігії, яка змогла б забезпечити єдність держави через єдність віри різних народів, що заселяли Римську імперію. За цих умов на початку I ст. н.е. у Палестині, провінції, яка знаходилася на сході імперії, між Заходом і Сходом тодішнього світу, зародилося християнство, друга за часом виникнення монотеїстична релігія, оскільки на той час в іудеїв уже існувала перша і єдина на той момент монотеїстична релігія – іудаїзм, яка виникла ще в XIII ст. до н.е. З II ст. до н.е. в іудаїзмі з'являються настрої очікування скорого приходу Месії. Пророцтва про кінець світу, Суд Божий і прихід Месії посідають важливе місце в Старому Завіті. У I–II ст. н.е. месіанські очікування на Божого Посланця, Спасителя, який знищить зло й установить Царство Боже на Землі, посилюються не тільки серед євреїв, а й у самому римському середовищі. Відомо, що в часи правління Октавіана Августа у Віфлеємі народився Ісус Христос, Боголюдина, Син Божий, якому судилося заради спасіння людського роду прийняти страждання і смерть на хресті, щоб спокутувати людські гріхи. На нього була покладена також місія суду над людьми до кінця світу. Отже, есхатологічне вчення від іудаїзму перейшло в християнство. Учення про кінець світу за Біблією (міллєнаризм) пов'язують з установленням тисячолітнього царства, яке триватиме до Армагеддону і Страшного суду. Звернемо увагу, що будь-які апокаліптичні ознаки (симптоми) з давніх часів викликали страх у вірян і були джерелом постійних побоювань. Так, наприклад, у 1492 році в Європі стався голод, оскільки селяни відмовилися сіяти хліб, оскільки готувалися до кінця світу, молилися й каялися.

Про події, які передуватимуть другому пришестю Ісуса Христа на землю, що супроводжуватиметься різними катаклізмами й бідами, було написано в останній книзі Нового Заповіту – Одкровення апостола Іоанна Богослова (Апокаліпсис). Апокаліпсис, або «Об'явлення св. Івана Богослова», уважають найдавнішим документом християнства, він датується другою половиною 68 року. У книзі йдеться, що Звір, що уособлює Рим, буде переможений Месією і скинутий у підземелля. Буде покаране зло та запанує тисячолітнє царство святих і мучеників, які воскреснуть. Коли ж через тисячу років почнеться нова битва із силами зла, настане кінець земної історії, воскреснуть усі люди й постануть перед Судом Божим (Біблія). Першим філософом, який спробував систематизувати християнські догмати та на їх основі розробити вчення про людину був Оріген (бл. 185 – бл. 255 років). Він уважав, що дух людини не належить людині, а є подарованим Богом. На думку Орігена, зло прийшло у світ не від Бога, а від людини, яка використовує дар свободи в зло собі і світу. Тому всіх грішників, переконував теолог, порятує лише кінець світу, тобто спасіння людства настане через творення нового світу після падіння старого. Згідно з есхатологічним ученням Орігена, кінець світу може повторюватися, тому й процес творення нових світів є безкінечним. Незважаючи на те що погляди філософа вважали єретичними, вони мали значний вплив на формування релігійного світогляду християн.

Сприяли формуванню взаємовідносин церкви і світської влади, ідеї святого Августина, які набули визнання в Західній Європі та сприяли перетворення Риму на центр західного християнства. У VIII ст. була утворена Папська держава, Рим як «Вічне місто» отримав статус

вотчини Святого Петра й резиденції пап. Усі папи стали вважатися спадкоємцями апостола Петра. Ідея святого Августина, що поза церквою немає спасіння, призводила до розуміння ролі церкви як єдиного посередника між Богом і людьми, що сприяло формуванню релігійного світогляду тогочасної людини, відповідно до якого регламентувалося повсякденне життя пересічної людини часів Середньовіччя.

Проблему поєднання містичного пізнання й раціонального мислення досліджував Августин Блаженний. Він уперше в історії християнської думки розглядав учення про Ісуса Христа з антропологічного погляду, висловлюючи думку, що люди б не шукали Бога, якби в тому чи іншому розумінні вони не мали про нього уявлення, що приводить до природної суті розуміння походження релігії як феномена, що пов'язаний із людським буттям. Августин радив християнам не сприймати всі біблійні розповіді про створення світу буквально, оскільки Біблія «багата алегоричними образами і символами. «Я розумію, – писав він, – що було наївно уявляти, що Бог займався виліплюванням людського тіла. Бог – чистий дух, він не має ані пальців, ані рота» (Колодний, 2000, с. 226).

У багатьох теологічних і філософських ученнях есхатологічні перспективи світу трактують як усесвітні катастрофи, екологічні кризи, війни тощо. Ідея ж Месії, тобто спасителя, тлумачиться як початок оновлення в соціальній, духовній і політичній сфері, коли в людському суспільстві запанують справедливість і добро.

Повернемося до «Пророцтво Пап» або «Пророцтво святого архієпископа Малахія», що, імовірно, написано у дванадцятому столітті, стосується Верховних Понтифіків і так сполошило багатьох людей у світі. Маємо сказати, що зі смертю Папи Римського й поширенням інформації щодо пророцтва Малахія про кінець світу у 2027 році інтерес до релігії зріс по всьому світу. У соціальних мережах, на YouTube-каналах, у ЗМІ обговорюють та аналізують теми, пов'язані з християнством. Релігія в цьому випадку більше виступає як інфопривід. Дуже велике поширення інформації про кінець світу відбувається за допомогою соціальних мереж (Instagram, TikTok, Facebook), де відеоролики набирають мільйони переглядів і купу коментарів з обговореннями людей різного віку й поколінь. Також багато європейських та українських видань пишуть про пророцтво. Так, українське видання «Главред» публікує статтю в день смерті Папи Франциска під заголовком: «Кінець світу після смерті Папи: науковці знайшли моторошне пророцтво» (Даяна Швець, 2025).

Відомості з пророцтва (згідно з інформацією, що надана європейськими й українськими виданнями):

– «Книга, про яку йдеться, датується дванадцятим століттям, належить ірландському єпископу святому Малахію.

– Книга зберігається в секретних архівах Ватикану й виявлена в 1590 році бенедиктинським ченцем Арнольдом Віоном.

– Судний день, також відомий як «Остаточний суд» або «друге пришестя Ісуса Христа» – день, коли Ісус має повернутися на Землю, щоб судити людство й знищити Землю і Небо. По суті, згідно з пророцтвом, це день, коли ми дізнаємося, хто буде врятований, а хто буде проклятий» (David Mouriquand, 2025).

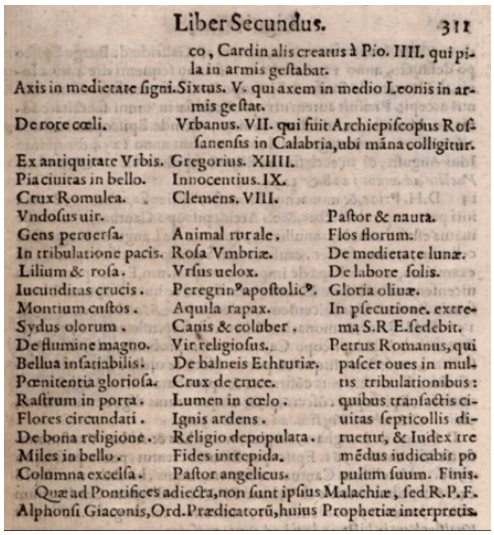
– «Ірландський монах на ім'я Малахій нібито отримав містичне бачення. У ньому він побачив усіх майбутніх Пап Римських, починаючи з Целестина II, аж до останнього. Усього в цьому списку було 112 Пап, кожному з яких відповідає короткий символічний опис» (Анна Шиканова, 2025).

– «Правління Папи Сікста почалося через 442 роки після першого правління Папи, і цей уривок свідчить про те, що він знаходиться в «середині» папської лінії – це вказує на те, що кінець світу настане через 442 роки, у 2027 році» (David Mouriquand, 2025).

– «Останній опис пророцтва говорить про «Петра Римлянина», руйнування Риму та Страшний Суд після останнього Папи, яким дехто вважає Франциска» (Даяна Швець, 2025).

– Останній уривок книги говорить: «В останньому переслідуванні Святої Римської Церкви царюватиме Петро Римлян, який буде годувати своє стадо серед багатьох негарбот, після чого місто на семи пагорбах буде зруйноване, а жахливий суддя судитиме народ. Кінець» (David Mouriquand, 2025). Місто на семи пагорбах – це Рим.

– Варто зазначити, що сучасні вчені заперечують походження тексту й уважають книгу просто загадковою підробкою.

Liber Secundus. 311

co, Cardinalis creatus à Pio. IIII. qui pila in armis gestabat.
Axis in medietate signi. Sixtus. V. qui axem in medio Leonis in armis gestat.
De rore cœli. Vrbanus. VII. qui fuit Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, ubi mâna colligitur.
Ex antiquitate Vrbis. Gregorius. XIIII.
Pia ciuitas in bello. Innocentius. IX.
Crux Romulea. Clemens. VIII.
Vndosus uir. Pastor & nauta.
Gens peruersa. Animal rurale. Flos florum.
In tribulatione pacis. Rosa Vmbriæ. De medietate lunæ.
Lilium & rosa. Vrsus uelox. De labore solis.
Iucunditas crucis. Peregrin⁹ apostolic⁹. Gloria oliuæ.
Montium custos. Aquila rapax. In pſecutione. extrema S.R.E. ſedebit.
Sydus olorum. Canis & coluber.
De flumine magno. Vir religiosus. Petrus Romanus, qui
Bellua insatiabilis. De balneis Ethruriæ. pascet oues in multis tribulationibus:
Pœnitentia gloriosa. Crux de cruce.
Rastrum in porta. Lumen in cœlo. quibus transactis ciuitas septicollis diruetur, & Iudex tre
Flores circundati. Ignis ardens.
De bona religione. Religio depopulata. mẽdus iudicabit pò
Miles in bello. Fides intrepida. pulum suum. Finis.
Columna excelsa. Pastor angelicus.
Quæ ad Pontifices adiecta, non sunt ipsius Malachiæ, sed R.P.F. Alphonsi Giaconis, Ord. Prædicatorũ, huius Prophetiæ interpretis.

Частина сторінки із закінченням «Прорцтва про пап» у «Дереві життя» («Lignum Vitae») (1595), ст. 311

У пророцтві є фрази, які говорять про кожного Папу з 1143 року (Анна Шиканова, 2025)

Більше того, в інформаційному просторі була поширена інформація, що телесеріалом «Сімсони» в одній із серій «передбачили» смерть Папи Римського. Але, якщо перевірити інформацію про телесеріал, вона виявиться фейковою. Тим не менше багато хто у світі вважає цей серіал «пророчим». На цю тему є велика кількість досліджень, припущень, автори яких прагнуть підігріти інтерес до певної теми. Наприклад, заголовок на сайті 24 каналу: «Сімпсони» лякають точністю своїх пророцтв: 7 моторошних передбачень, які стали реальністю» (Ярослав Погончук, 2025). Цікаво, що автори шоу роками жартома обігрують теми, які з часом з'являються в новинах і трактуються потім як здійснені передбачення.

Сценаристи завжди відстежують світові тренди, політичні інтриги й наукові відкриття, а потім карикатурно перебільшують їх у своїх сценаріях. Тобто до збирання інформації в них залучена дуже гарна команда аналітиків. Коли ж реальний світ іде за цими трендами, здається, ніби «Сімпсони все передбачили», що свідчить про глибокий культурний аналіз з їхнього боку. І в результаті спрацьовує ефект вибіркової уваги: люди пригадують тільки точні чи частково точні збіги, а всі інші сценарії про «літаючі машини» чи «контакти з інопланетянами», що не стали реальністю, просто ігнорують. Але багато людей вірять, що це пророцтва. Цікаво, основна цільова аудиторія телесеріалу, згідно з рейтингами, – це люди у віці 13–50 років. З філософського погляду цей телесеріал нам цікавий як приклад віри людей у передбачення, у містицизм, що є рисами міфологічного світогляду людини. У всі часи, коли в житті людини руйнуються звичні устої, накопичуються проблеми, потрібність у вірі приводить або до звернення в релігію, або до занурення в містичні пророцтва, апокаліптичні передбачення, прогнози астрологів, нумерологів, тарологів, які дають як надію, так і відповіді. Варто зазначити, що есхатологічні міфи завжди викликали жвавий інтерес у різні епохи. Так, кінець світу в середньовічній Європі пов'язували з 1500-річчям Христа, а найбільш страшна дата – 7000 років після створення світу очікувалася в 1492 році. У сучасному світі кінець світу пов'язували з 21 грудням 2012 року за передбаченням майя.

Отже, протягом усієї історії людства відбувалися події, які трактували як наближення кінця світу. Однак есхатологічні очікування, що пророчили в різні часи різні люди, не заперечували пошуку сенсу життя й інших питань щодо майбутнього людства та приходу Царства Божого. Українські дослідники Т. В. Розова, Е. І. Мартинюк, О. Е. Никитченко зазначили: «Для есхатології життя рухається у вертикальному напрямку та у пошуках сенсу прагне вийти за свої власні межі. В релігійній християнській есхатології та в символі Царства Божого міститься проблема тлумачення майбутнього для розуміння існування. Релігійному символу

Царства Божого властивий подвійний характер, визначений його історичною та трансісторичною стороною. З одного боку, цей символ включений у динаміку історії, але з іншого – він покликаний відповісти на питання трансісторичного характеру. Подвійна природа символу Царства. Божого обумовила його важливе місце в християнській думці. В епоху Модерну цей символ зазнав секуляризацію, трансформувався у такий соціокультурний феномен як утопія. Але паралельно з цим він ніколи не втрачав. свій вплив і у християнстві, тому що в кожній. християнській молитві присутня надія на пришестя Царства Божого. Цей символ, як ніякий інший релігійний символ, відобразив відмінність у культурних традиціях Сходу та Заходу.

Символ Царства Божого має яскраво виражений соціальний характер. В ньому знаходить своє відображення ідея очікування справедливості та несуперечного існування. Але, якщо в секуляризованій ідеї Царства Божого вона має утопічний характер, то в християнській символіці вона неутопічна, утопізм знімається тут поняттям БОГ» (Розова, Мартинюк, Никитченко, 2023, с. 216).

Так яке ж місце у світогляді людини посідає релігія у XXI столітті? У сучасному християнстві ставлення до релігії в людей має дуже різноманітний характер, зумовлений соціально-культурними, географічними й особистісними факторами. Нижче наведено ключові тенденції й особливості, які можна виокремити:

1. Секуляризація й «культурне християнство»:

− Культурні традиції. У багатьох країнах християнство стало частиною культурної ідентичності: свята (Різдво, Великдень), обряди (хрещення, вінчання) зберігаються, навіть якщо регулярна практика (молитви, недільна служба) відсутня.

− Номінальні віряни. Велика частка людей називає себе християнами «за народженням» чи «у спадок», але не бачить у релігії активної сили, яка потребує щоденних зусиль.

2. Роль авторитетів і зниження довіри до церковних структур. Скандали, звинувачення у фінансових і моральних порушеннях підривають авторитет інституційних церков (як православних, так і католицьких).

3. Пошук альтернативних лідерів. Багато хто звертається до незалежних пасторів, блогерів, онлайн-служінь, обравши свободу інтерпретацій і більш «живий» формат спілкування. Саме ці можливості надає цифровізованість світу з безліччю варіантів подачі інформації.

4. Для особистості стає можлива індивідуалізація віри, тобто все більш важливим стає особисте духовне переживання: молитва на самоті, медитації, читання священних текстів, що надихають, поза формальними рамками.

5. Виділяється поєднання християнських елементів із практиками з інших духовних традицій (медитація, елементи «позитивної психології», арт-терапія).

6. Молодь і цифрова ера:

− Онлайн-комунікація. Підлітки, молоді й дорослі люди все частіше дізнаються інформацію про релігію через соціальні мережі, фільми, серіали, додатки для читання Біблії, YouTube-канали й подкасти.

− Критичне мислення. Багато представників покоління Z і міленіали підходять до релігійних концепцій скептично, ставлять гострі питання про мораль, історичну достовірність і соціальну цінність церкви.

− Можна сказати, що для молоді інтернет стає новим Богом, а штучний інтелект – «Біблією», яка може відповісти на всі питання.

7. Відбувається «Діалог віри та науки». Як примирити еволюцію, розвиток штучного інтелекту, генетику, екологічні кризи з біблійним ученням?

8. Екуменізм як спроба об'єднати різні християнські традиції перед глобальними викликами (соціальна несправедливість, міграційні потоки, пандемії).

Висновки. Необхідно підкреслити, що в сучасному світі для багатьох християн релігія є не просто системою догм, вона виступає як особистий досвід, культурна спадщина та громадський проєкт водночас. З одного боку, спостерігається відступ від формалізованих практик і зниження довіри до світських і церковних інститутів, підконтрольних ЗМІ й модних трендів; з іншого – посилюється інтерес до глибокої духовності й нових форматів віросповідання. Така дуальність відображає складність сучасного світу, де особисте та глобальне, традиція та інновація переплітаються в пошуках сенсу й моральних орієнтирів. Але при цьому всьому інтерес до містичного також є. Можна сказати,

що в сучасному світі складно виокремити якусь одну панівну світоглядну систему. За цих умов переплітаються міфологічний, релігійний, філософський і науковий світогляд. Церква ж убачає в сучасному житті людства занепад віри, а в поширенні штучного інтелекту – загрозу духовного зубожіння людей, що призводить до секуляризованого світогляду. Такі сучасні зміни зумовлюють трансформації релігійного світогляду, а це означає, що, імовірно, найближчим часом ми станемо свідками нових змін у відносинах церкви і християн.

Список використаних джерел:

Академічне релігієзнавство. За науковою редакцією професора А. Колодного. (2000). Підручник. Київ: Світ Знань. с. 226. URL: https://dn790007.ca.archive.org/0/items/relihiiezn2000/relihiiezn2000.pdf.

Анна Шиканова. (21.04.2025). Кінець світу близько. Пророцтво Малахія «ожило» після смерті Папи Римського: чим лякає 2027 рік. РБК-Україна. URL: https://www.rbc.ua/rus/styler/papa-frantsisk-pomer-chi-spravditsya-starovinne-1745229237.html.

Анна Шиканова. (10.03.2025). У Ватикані знайшли 900-річну книгу, яка містить зловісне пророцтво та дату Судного дня. РБК-Україна. URL: https://www.rbc.ua/rus/styler/vatikani-znayshli-900-richnu-knigu-ka-mistit-1741622297.html.

Біблія. Одкровення святого Іоана Богослова (Апокаліпсис). Парафія св. великомученика Димитрія Солунського, Православна Церква України. URL: http://hram.in.ua/biblioteka/bibliia/190-book190/2196-title2656.

Даяна Швець. (21.04.2025). Кінець світу після смерті Папи: науковці знайшли моторошне пророцтво. Главред. URL: https://glavred.net/life/konec-sveta-posle-smerti-papy-uchenye-nashli-zhutkoe-prorochestvo-10657865.html.

David Mouriquand. (14.03.2025). 900-year-old Vatican doomsday prophecy resurfaces amid Pope Francis' illness. Euronews. URL: https://www.euronews.com/culture/2025/03/14/900-year-old-vatican-doomsday-prophecy-resurfaces-amid-pope-francis-illness.

Розова, Т. В., Мартинюк, Е. І., & Никитченко, О. Е. (2023). Актуалізація есхатології: ідеї «Спасителя» та «Антихриста» в умовах сучасної війни. *Культурологічний альманах*, (3), с 216. https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.30.

Ярослав Погончук. (22.04.2025). «Сімпсони» лякають точністю своїх пророцтв: 7 моторошних передбачень, які стали реальністю. 24 тренди. 24 канал. URL: https://24tv.ua/trends24/ru/simpsony-zhutkie-predskazanija-multserialakotorye-sbylis-trendy_n2804746.

References:

Akademichne relihiieznavstvo. Scientifically edited by Professor A. Kolodny. (2000). Pidruchnyk [Academic Religious Studies. Textbook]. Kyiv: Svit Znan [Kyiv: World of Knowledge]. 226. p. Retrieved from: https://dn790007.ca.archive.org/0/items/relihiiezn2000/relihiiezn2000.pdf [in Ukrainian].

Anna Shikanova. (21.04.2025). Kinets svitu blyzko. Prorotstvo Malakhiia «ozhylo» pislia smerti Papy Rymskoho: chym liakaie 2027 rik [The end of the world is near. Malachi's prophecy «came to life» after the death of the Pope: what scares 2027 RBK-Ukraina [RBC-Ukraine]. Retrieved from: https://www.rbc.ua/rus/styler/papa-frantsisk-pomer-chi-spravditsya-starovinne-1745229237.html [in Ukrainian].

Anna Shikanova. (10.03.2025). U Vatykani znaishly 900-richnu knyhu, yaka mistyt zlovisne prorotstvo ta datu Sudnoho dnia [A 900-year-old book containing an ominous prophecy and the date of Judgment Day was found in the Vatican]. RBK-Ukraina [RBC-Ukraine]. Retrieved from: https://www.rbc.ua/rus/styler/vatikani-znayshli-900-richnu-knigu-ka-mistit-1741622297.html [in Ukrainian].

Bible. Odkrovennia sviatoho Ioana Bohoslova (Apokalipsys) [Revelation of Saint John the Theologian (Apocalypse)]. Parafiia sv. velykomuchenyka Dymytriia Solunskoho, Pravoslavna Tserkva Ukrainy [Parish of St. Great Martyr Demetrius of Thessalonica, Orthodox Church of Ukraine]. Retrieved from: http://hram.in.ua/biblioteka/bibliia/190-book190/2196-title2656 [in Ukrainian].

Dayana Shvets. (21.04.2025). Kinets svitu pislia smerti Papy: naukovtsi znaishly motoroshne prorotstvo [The end of the world after the death of the Pope: scientists have found a terrifying prophecy]. Hlavred [Chief Editor]. Retrieved from: https://glavred.net/life/konec-sveta-posle-smerti-papy-uchenye-nashli-zhutkoe-prorochestvo-10657865.html [in Ukrainian].

David Mouriquand. (14.03.2025). 900-year-old Vatican doomsday prophecy resurfaces amid Pope Francis' illness. Euronews. Retrieved from: https://www.euronews.com/culture/2025/03/14/900-year-old-vatican-doomsday-prophecy-resurfaces-amid-pope-francis-illness [in English].

Rozova, T. B., Martyniuk, E. I., & Nykytchenko, O. E. (2023). AKTUALIZATSIIA ESKHATOLOHII: IDEI «SPASYTELIA» TA «ANTYKHRYSTA» V UMOVAKH SUCHASNOI VIINY [UPDATE OF ESCHATOLOGY: IDEAS

OF «SAVIOR» AND «ANTICHRIST» IN THE CONDITIONS OF MODERN WAR]. *Kulturolohichnyi almanakh – Culturological Almanac*, (3), 216 p. https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.30 [in Ukrainian].

Yaroslav Pohonchuk. (22.04.2025). «Simpsony» liakaiut tochnistiu svoikh prorotstv: 7 motoroshnykh peredbachen, yaki staly realnistiu [The Simpsons scares with the accuracy of its prophecies: 7 creepy predictions that became reality]. 24 trendy. 24 kanal [24 trends. Channel 24]. Retrieved from: https://24tv.ua/trends24/ru/simpsony-zhutkie-predskazanija-multseriala-kotorye-sbylis-trendy_n2804746 [in Ukrainian].